

Βρυξέλλες, 28.9.2022
COM(2022) 488 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**σχετικά με την προσπάθεια για ένα μέλλον χωρίς αμίαντο: μια ευρωπαϊκή προσέγγιση
για την αντιμετώπιση των κινδύνων που ενέχει για την υγεία ο αμίαντος**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο αμιάντος είναι μια άκρως επικίνδυνη, καρκινογόνος ουσία¹. Είναι γνωστό ότι η περιβαλλοντική και η επαγγελματική έκθεση στον αμιάντο συμβάλλει στο υψηλό άγχθος του καρκίνου στην Ευρώπη, προκαλώντας πολλούς θανάτους που θα μπορούσαν να αποφευχθούν. Το 78 % των καρκίνων που αναγνωρίζονται ως επαγγελματικοί καρκίνοι στην ΕΕ και το 88 % των επαγγελματικών καρκίνων του πνεύμονα σχετίζονται με τον αμιάντο². **Το 2019 η επαγγελματική έκθεση στον αμιάντο κόστισε πάνω από 70 000 ζωές στην ΕΕ-27³.** Παρότι αυτό οφείλεται κυρίως σε επαγγελματική έκθεση που σημειώθηκε κατά το παρελθόν, επιβεβαιώνει τις σοβαρές συνέπειες της έκθεσης στον αμιάντο.

Τα τελευταία 40 χρόνια η ΕΕ έχει λάβει μέτρα για να περιορίσει και στη συνέχεια να απαγορεύσει κάθε χρήση αμιάντου. Μεταξύ του 1983⁴ και του 1985⁵ περιόρισε τη χρήση έξι τύπων ινών αμιάντου. Το 1991 η ΕΕ απαγόρευσε τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση πέντε από αυτούς τους τύπους ινών αμιάντου⁶, καθώς και τη χρήση του χρυσοτιλικού αμιάντου, σε προϊόντα που χρησιμοποιούνται ευρέως στον κατασκευαστικό τομέα, μεταξύ άλλων⁷. Το 1999 απαγόρευσε και τους έξι τύπους ινών αμιάντου⁸, ενώ η απαγόρευση του αμιάντου στην ΕΕ άρχισε να ισχύει το 2005. Η απαγόρευση ισχύει τόσο για τα εμπορεύματα που παράγονται στην ΕΕ όσο και για εκείνα που εισάγονται στην ΕΕ⁹.

Η καταπολέμηση του καρκίνου αποτελεί προτεραιότητα της ΕΕ. Η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να μειώσει αποτελεσματικά την έκθεση σε καρκινογόνους ουσίες, όπως ο αμιάντος, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου για την καταπολέμηση του καρκίνου¹⁰ και

¹ <https://monographs.iarc.who.int/wp-content/uploads/2018/06/mono100C-11.pdf>

² [WHO/ILO Joint Estimates of the Work-related Burden of Disease and Injury](#)

³ Lassen, C. και Christens, F. (COWI)· Vencovska, J· Vencovsky, D. και Garrett, S. (RPA), Schnekider, K. και Dilger, M. (FoBiG). 2021. Study on collecting information on substances with the view to analysing the health, socio-economic and environmental impacts in connection with possible amendments of Directive 98/24/EC (Chemical Agents) and Directive 2009/148/EC (Asbestos) [Μελέτη για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με ουσίες με σκοπό την ανάλυση των επιπτώσεων στην υγεία καθώς και των κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν πιθανές τροποποιήσεις της οδηγίας 98/24/EK (χημικοί παράγοντες) και της οδηγίας 2009/148/EK (αμιάντος)]. Τελική έκθεση για τον αμιάντο.

Δεδομένα από τη βάση δεδομένων της έκδοσης του 2019 της μελέτης με τίτλο «Global Burden of Diseases, Injuries, and Risk Factors Study (GBD)» (Μελέτη σχετικά με το παγκόσμιο άγχθος ασθενειών, τραυματισμών και παραγόντων κινδύνου).

⁴ Περιορισμοί στη χρήση κροκιδόλιθου από την οδηγία 83/478 του Συμβουλίου με την οποία εισήχθησαν περιορισμοί στη χρήση αμιάντου στην οδηγία 76/769/EOK <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31987L0217&from=EL> και <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31976L0769&from=el>

⁵ Περιορισμοί στη χρήση χρυσοτίλη, αμοσίτη, ανθοφυλλίτη, ακτινόλιθου και τρεμόλιθου σε παιχνίδια, σε προϊόντα με τη μορφή ψεκαζόμενων νιφάδων ή υπό μορφή σκόνης, σε διατάξεις μόνωσης, σε βαφές και βερνίκια, οδηγία 85/610 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31985L0610&from=EL>

⁶ Κροκιδόλιθος, αμοσίτης, ανθοφυλλίτης, ακτινόλιθος και τρεμόλιθος.

⁷ Ορισμένες διατάξεις, βαφές και βερνίκια, ηθμοί υγρών, υλικά οδόστρωσης, στόκοι και υλικά πλήρωσης, μονωτικά ή ηχομονωτικά υλικά χαμηλής πυκνότητας, ηθμοί αέρος και ηθμοί για το αέριο, υποστρώματα πλαστικών δαπέδων και επενδύσεων τοίχου, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα (με προσωρινή εξαίρεση τα διαφράγματα) και πιλήματα για στέγες.

⁸ Οδηγία 1999/77/EK με προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο την 1η Ιανουαρίου 2005 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0077&from=EL>

⁹ Οι έλεγχοι των προϊόντων που εισέρχονται στην ΕΕ όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τον κανονισμό REACH διέπονται από τον κανονισμό 2019/1020 για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1020&from=EL>

¹⁰ COM(2021) 44 final. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8dec84ce-66df-11eb-aeb5-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

του σχεδίου δράσης για μηδενική ρύπανση¹¹. Δεδομένου ότι ο αμιάντος εξακολουθεί να υπάρχει σε πολλά κτίρια, μεταξύ άλλων και σε ιδιωτικές κατοικίες, απαιτείται μια συνολική και ολοκληρωμένη προσέγγιση σε διάφορους τομείς πολιτικής για να αντιμετωπιστεί το χρονίζον αυτό ζήτημα. Η ανάληψη περαιτέρω δράσεων για τη διαχείριση των κινδύνων που εγκυμονεί η έκθεση στον αμιάντο θα προστατεύσει τους ανθρώπους από ασθένειες, θα προωθήσει την ευημερία και θα συμβάλει στην ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας.

Η περαιτέρω προστασία του πληθυσμού από την έκθεση στον αμιάντο είναι ιδιαίτερα σημαντική ενόσω η ΕΕ αναπτύσσει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η οποία περιλαμβάνει τη φιλοδοξία για αύξηση του ποσοστού ανακαινίσεων κτιρίων. Τα κτίρια ευθύνονται για το 36 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που σχετίζονται με την ενέργεια. Δεδομένου ότι εκτιμάται ότι πάνω από το 85 % των υφιστάμενων κτιρίων θα εξακολουθούν να υπάρχουν το 2050, οι ανακαινίσεις ενεργειακής απόδοσης θα είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας¹². Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της στρατηγικής για το κύμα ανακαινίσεων¹³ είναι να διπλασιαστεί το ετήσιο ποσοστό ενεργειακών ανακαινίσεων έως το 2030. Οι εξειδικευμένες εργασίες ανακαίνισης για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας μπορούν να βελτιώσουν την υγεία και τις συνθήκες διαβίωσης των ενοίκων, να αναβαθμίσουν την ποιότητα του αέρα, να αμβλύνουν την ενεργειακή φτώχεια και να προωθήσουν την κοινωνική ένταξη. Μπορούν επίσης να αυξήσουν τη μακροπρόθεσμη αξία των ακινήτων, να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να οδηγήσουν σε επενδύσεις που συχνά βασίζονται σε τοπικές αλυσίδες εφοδιασμού. Ωστόσο, δεδομένου ότι πολλά κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση κατασκευάστηκαν με τη χρήση αμιάντου, η επιτάχυνση του ποσοστού ανακαίνισης κτιρίων θα μπορούσε επίσης να αυξήσει σημαντικά τον αριθμό των ατόμων τα οποία εκτίθενται σε κινδύνους για την υγεία που σχετίζονται με τον αμιάντο, δεδομένου ότι, κατά τις εργασίες ανακαίνισης, θα μπορούσε να απελευθερωθεί ο αμιάντος που υπάρχει στα κτίρια. Ο αριθμός των εκτιθέμενων εργαζομένων, ο οποίος επί του παρόντος ανέρχεται σε 4,1-7,3 εκατομμύρια, αναμένεται να αυξάνεται κατά 4 % ετησίως για την επόμενη δεκαετία¹⁴.

Τον Οκτώβριο του 2021 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα¹⁵ με το οποίο ζητούσε μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την πλήρη αφαίρεση του αμιάντου. Στο ψήφισμα αυτό, το Κοινοβούλιο ζητούσε να αναληφθεί σε επίπεδο ΕΕ περαιτέρω δράση για την προστασία των εργαζομένων και των πολιτών από τους κινδύνους για την υγεία που σχετίζονται με την έκθεση στον αμιάντο, ιδίως στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ζήτησε επίσης την πλήρη αφαίρεση του αμιάντου¹⁶, υπογραμμίζοντας ότι οι εργασίες ενεργειακών ανακαινίσεων δημιουργούν

¹¹ COM(2021) 400 final. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a1c34a56-b314-11eb-8aca-01aa75ed71a1.0019.02/DOC_1&format=PDF

¹² https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0024.02/DOC_1&format=PDF

¹³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0638aa1d-0f02-11eb-bc07-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_1&format=PDF

¹⁴ Με βάση τις τρέχουσες κοινοποιήσεις, την αυξανόμενη τάση της ποσότητας αμιαντούχων αποβλήτων, τον αριθμό των πιστοποιημένων εργαζομένων και τη διάρκεια ζωής των υλικών αμιαντοτσιμέντου (70-80 % του αμιάντου στην ΕΕ). Πηγή: RPA (2021) εξωτερική μελέτη, βλ. υποσημείωση 3.

¹⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0427_EL.html

¹⁶ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/freeing-eu-asbestos#:~:text=The%20EESC%20encourages%20the%20EU%20to%20work%20with,States%20should%20be%20encouraged%20to%20develop%20such%20registers>

συνέργειες με την απομάκρυνση επιβλαβών ουσιών¹⁷. Στις συστάσεις των πολιτών στο πλαίσιο της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης τονίστηκε επίσης η σημασία των δίκαιων συνθηκών εργασίας, ιδίως η αναθεώρηση της οδηγίας για τον αμιάντο στην εργασία, καθώς και η σημασία μιας ολιστικής προσέγγισης της υγείας¹⁸.

Είναι απαραίτητο να διαμορφωθεί μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τον αμιάντο με σκοπό την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, ιδίως στο πλαίσιο της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του ευρωπαϊκού σχεδίου για την καταπολέμηση του καρκίνου. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται μια προσέγγιση κύκλου ζωής που στηρίζεται σε έναν γενικό στόχο για τη δημόσια υγεία. Καλύπτει τη δράση που απαιτείται για τον εντοπισμό του αμιάντου που υπάρχει στα κτίρια και την καταγραφή των εν λόγω πληροφοριών, τη διασφάλιση της ασφαλούς αφαίρεσης ή επεξεργασίας του, κατά περίπτωση, και την επεξεργασία των αμιαντούχων αποβλήτων, με παράλληλη μεγιστοποίηση της προστασίας των εργαζομένων και διασφάλιση της δέουσας παρακολούθησης των ασθενειών που σχετίζονται με τον αμιάντο. Η παρούσα ανακοίνωση δίνει στην ΕΕ παγκόσμια ηγετική θέση στην καταπολέμηση των κινδύνων που εγκυμονεί ο αμιάντος. Επίσης, δίνει έμφαση στην ενωσιακή χρηματοδότηση που είναι διαθέσιμη για την ασφαλή αφαίρεση του αμιάντου σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο ήδη υφιστάμενων ή σχεδιαζόμενων προγραμμάτων. Η δράση που θα αναληφθεί θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)¹⁹.

2. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΩΝ ΝΟΣΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΑΜΙΑΝΤΟ

Η χάραξη ισχυρής και φιλόδοξης πολιτικής για τον αμιάντο θα αποφέρει σημαντικά οφέλη για την ανθρώπινη υγεία και ευημερία. Η έκθεση στον αμιάντο μπορεί να προκαλέσει νόσους όπως το μεσοθηλίωμα²⁰, η αμιάντωση και ο καρκίνος του πνεύμονα. Οι καρκίνοι που προκαλούνται από τον αμιάντο είναι σοβαροί και παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά επιβίωσης. Το μεσοθηλίωμα είναι ανίατη νόσος και οι ασθενείς έχουν μέσο προσδόκιμο ζωής από 4 έως 18 μήνες²¹. Η έκθεση στον αμιάντο ευθύνεται για το 92 % όλων των κρουσμάτων μεσοθηλιώματος²². Ο καρκίνος του πνεύμονα, ο οποίος είναι η δεύτερη συνηθέστερη μορφή καρκίνου για τους άνδρες και η τρίτη για τις γυναίκες, έχει σχετικά χαμηλό ποσοστό επιβίωσης μετά τη διάγνωση σε σύγκριση με άλλους κοινούς τύπους καρκίνου²³.

¹⁷ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/working-asbestos-energy-renovation-own-initiative-opinion>

¹⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/annex_0.pdf

¹⁹ Στους συγκεκριμένους ΣΒΑ περιλαμβάνονται η καλή υγεία και ευημερία (ΣΒΑ 3), η αξιοπρεπής εργασία και η οικονομική ανάπτυξη (ΣΒΑ 8), η βιομηχανία, η καινοτομία και οι υποδομές (ΣΒΑ 9) και η υπεύθυνη παραγωγή και κατανάλωση (ΣΒΑ 12).

²⁰ Το μεσοθηλίωμα είναι ένας τύπος καρκίνου που αναπτύσσεται από το λεπτό στρώμα ιστού που καλύπτει πολλά εσωτερικά όργανα (γνωστό ως μεσοθήλιο).

²¹ Burgers JA, Damhuis RA. Prognostic factors in malignant mesothelioma. Lung Cancer (Προγνωστικοί παράγοντες του κακοήθους μεσοθηλιώματος. Καρκίνος του πνεύμονα). Αύγουστος 2004· 45 Suppl 1:S49-54. doi: 10.1016/j.lungcan.2004.04.012. PMID: 15261434.

²² [European Occupational Diseases Statistics \(EODS\) - Experimental statistics - Eurostat \(europa.eu\)](#)

²³ [Health at a Glance: Europe 2020: State of Health in the EU Cycle](#)

Οι νόσοι που σχετίζονται με τον αμιάντο έχουν μακρά λανθάνουσα περίοδο. Δεδομένου ότι τα πρώτα συμπτώματα νόσου μπορεί να εκδηλωθούν κατά μέσο όρο 30 έτη από τη στιγμή της έκθεσης, οι θάνατοι και οι νόσοι που σχετίζονται με έκθεση σε αμιάντο που σημειώθηκε πριν από την απαγόρευση του 2005 αναμένεται να επέλθουν έως τα τέλη της δεκαετίας του 2020 και στη δεκαετία του 2030.

Ο προσυμπτωματικός έλεγχος και η έγκαιρη διάγνωση έχουν καίρια σημασία για την πρόληψη του καρκίνου. Ως μέρος του ευρωπαϊκού σχεδίου για την καταπολέμηση του καρκίνου, η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να προτείνει νέο πρόγραμμα προσυμπτωματικού ελέγχου του καρκίνου με την υποστήριξη της ΕΕ²⁴, ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την πρόσβαση στην έγκαιρη διάγνωση. Βασικό στοιχείο αυτού του νέου προγράμματος είναι η πρόταση της Επιτροπής για την επικαιροποίηση της σύστασης του Συμβουλίου του 2003 σχετικά με τον προσυμπτωματικό έλεγχο του καρκίνου²⁵, η οποία περιλαμβάνει την επέκταση του προσυμπτωματικού ελέγχου βάσει πληθυσμού για τον καρκίνο του πνεύμονα. Επιπλέον, το πρόγραμμα θα υποστηριχθεί από την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία απεικόνισης του καρκίνου. Η πρωτοβουλία, με βάση έναν «άτλαντα» εικόνων και δεδομένων σχετιζόμενων με τον καρκίνο, καθώς και νέα εργαλεία, όπως η υπολογιστική υψηλών επιδόσεων και η τεχνητή νοημοσύνη, θα παράσχει το οικοσύστημα για την ανάπτυξη νέων μεθόδων και αλγορίθμων προσυμπτωματικού ελέγχου. Οι επενδύσεις στον προσυμπτωματικό έλεγχο και την έγκαιρη διάγνωση μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά τα θύματα έκθεσης στον αμιάντο, καθώς η ταχεία διάγνωση και θεραπεία θα μετριάσει τις συνέπειες των ασθενειών που σχετίζονται με τον αμιάντο, συμπεριλαμβανομένων των καρκίνων. Επιπλέον, αρκετές βασικές δράσεις στο πλαίσιο του σχεδίου για την καταπολέμηση του καρκίνου επικεντρώνονται στη βελτιστοποίηση της διάγνωσης, της θεραπείας και της περίθαλψης των καρκινοπαθών, συμπεριλαμβανομένων των ασθενών με σύνθετους καρκίνους με κακή πρόγνωση, όπως οι καρκίνοι που προκαλούνται από την έκθεση στον αμιάντο. Για παράδειγμα, με τη δημιουργία δικτύου της ΕΕ που θα συνδέει τα αναγνωρισμένα εθνικά ολοκληρωμένα κέντρα καρκίνου σε κάθε κράτος μέλος θα βελτιωθεί η πρόσβαση σε διάγνωση και περίθαλψη υψηλής ποιότητας, με την πρωτοβουλία «Διάγνωση και θεραπεία του καρκίνου για όλους» θα βελτιωθεί η πρόσβαση σε καινοτόμες θεραπείες του καρκίνου, ενώ με το «διεπιστημονικό πρόγραμμα κατάρτισης» με επίκεντρο την ογκολογία, τη χειρουργική, την ακτινολογία και τη νοσηλεία θα βελτιωθούν οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού στον τομέα της περίθαλψης των καρκινοπαθών.

Ο κίνδυνος έκθεσης στον αμιάντο είναι υψηλότερος στους χώρους εργασίας. Εκτιμάται ότι 66 808 θάνατοι που σημειώθηκαν στην ΕΕ-27 το 2016 οφείλονταν σε προηγούμενη επαγγελματική έκθεση στον αμιάντο²⁶. Το 2019 ο αριθμός των θανάτων αυξήθηκε σε 71 750²⁷. Για να έχουν οι εργαζόμενοι αυτοί πρόσβαση στα σχετικά συστήματα

²⁴ Βλ. υποσημείωση 10.

²⁵ [Proposal for a Council Recommendation \(CR\) on Strengthening prevention through early detection: A new approach on cancer screening replacing CR 2003/878/EC \(europa.eu\)](#) [Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της πρόληψης μέσω της έγκαιρης διάγνωσης: μια νέα προσέγγιση σχετικά με τον προσυμπτωματικό έλεγχο του καρκίνου για την αντικατάσταση του εγγράφου CR 2003/878/EC (europa.eu)] της 20ής Σεπτεμβρίου 2022.

²⁶ [WHO/ILO Joint Estimates of the Work-related Burden of Disease and Injury](#)

²⁷ Μεσοθελίωμα (7 510 θάνατοι), καρκίνος των ωοθηκών (2 032), καρκίνος της τραχείας, των βρόγχων και του πνεύμονα (61 035) και καρκίνος του λάρυγγα (1 173). Εξωτερική μελέτη RPA (2021), βλ. υποσημείωση 3, στοιχεία από τη βάση δεδομένων της έκδοσης του 2019 της μελέτης με τίτλο «Global Burden of Diseases,

αποζημίωσης, πρέπει να αναγνωριστεί η επαγγελματική προέλευση των ασθενειών που σχετίζονται με τον αμιάντο. Δεδομένου ότι η Συνθήκη δεν επιτρέπει στην Επιτροπή να προτείνει νομικά δεσμευτική πράξη στον τομέα αυτόν, η κύρια βάση για την προώθηση της αναγνώρισης των επαγγελματικών ασθενειών σε επίπεδο ΕΕ είναι η σύσταση 2003/670/ΕΚ της Επιτροπής²⁸. Η εν λόγω σύσταση καλύπτει επί του παρόντος τους καρκίνους και άλλες νόσους που προκαλούνται από την επαγγελματική έκθεση στον αμιάντο. Η Επιτροπή θα ζητήσει τη γνώμη της τριμερούς συμβουλευτικής επιτροπής για την ασφάλεια και την υγεία στον χώρο εργασίας (ACSH) σχετικά με την ανάγκη επικαιροποίησης της σύστασης με βάση τα πλέον πρόσφατα επιστημονικά πορίσματα²⁹.

Η Επιτροπή:

- θα δρομολογήσει την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία απεικόνισης του καρκίνου (2022)·
- θα ζητήσει τη γνώμη της τριμερούς συμβουλευτικής επιτροπής για την ασφάλεια και την υγεία στον χώρο εργασίας (ACSH) όσον αφορά την ανάγκη επικαιροποίησης της σύστασης της Επιτροπής σχετικά με τον ευρωπαϊκό κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών, με την προσθήκη επιπλέον ασθενειών που σχετίζονται με τον αμιάντο.

3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟΝ ΑΜΙΑΝΤΟ

Ο κίνδυνος έκθεσης στον αμιάντο σχετίζεται κυρίως με τον χειρισμό του αμιάντου και τη διασπορά ινών κατά τη διάρκεια κατασκευαστικών εργασιών, όπως οι εργασίες ανακαίνισης και κατεδάφισης. Εκτιμάται ότι 4,1 έως 7,3 εκατομμύρια εργαζομένων εκτίθενται στον αμιάντο. Το 97 % αυτών των εργαζομένων απασχολούνται στον κατασκευαστικό τομέα, καθώς και σε συναφή επαγγέλματα, όπως τεχνίτες στεγών, υδραυλικοί, ξυλουργοί ή τεχνίτες επίστρωσης δαπέδου, και το 2 % απασχολείται στον κλάδο διαχείρισης αποβλήτων. Ο επαγγελματικός καρκίνος είναι η πρώτη αιτία θανάτων που σχετίζονται με την εργασία στην ΕΕ³⁰ και το 78 % των επαγγελματικών καρκίνων που αναγνωρίζονται στα κράτη μέλη σχετίζονται με τον αμιάντο³¹. Ως εκ τούτου, η αντιμετώπιση της έκθεσης στον αμιάντο που σχετίζεται με την εργασία αποτελεί μία από τις προτεραιότητες του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2021-2027³².

Μείωση του ορίου επαγγελματικής έκθεσης στον αμιάντο

Injuries, and Risk Factors Study (GBD)» (Μελέτη σχετικά με το παγκόσμιο άχθος ασθενειών, τραυματισμών και παραγόντων κινδύνου).

²⁸ Σύσταση 2003/670/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών (ΕΕ L 238 της 25.9.2003, σ. 28). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003H0670&from=EL>

²⁹ Οι επαγγελματικές ασθένειες που συνδέονται με τον αμιάντο και περιλαμβάνονται επί του παρόντος στο παράρτημα Ι της σύστασης είναι οι ακόλουθες: αμιάντωση· μεσοθηλίωμα λόγω εισπνοής σκόνης αμιάντου· επιπλοκή της αμιάντωσης με τη μορφή βρογχικού καρκινώματος, ινώσεις του υπεζωκότος, με περιορισμό της αναπνευστικής λειτουργίας, προκαλούμενες από τον αμιάντο· και καρκίνος του πνεύμονα λόγω εισπνοής σκόνης αμιάντου.

³⁰ Ο επαγγελματικός καρκίνος αποτελεί, με ποσοστό 52 %, την κύρια αιτία θανάτων που σχετίζονται με την εργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πριν από τις παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος (24 %), τους τραυματισμούς (2 %) και όλες τις άλλες αιτίες (22 %). Πρόκειται για στοιχεία του 2017, συνεπώς αφορούν την ΕΕ-27 + το Ηνωμένο Βασίλειο. <https://visualisation.osha.europa.eu/osh-costs#!/>

³¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/european-occupational-diseases-statistics>

³² COM(2021) 323 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0323>

Η ΕΕ παρέχει νομική προστασία στους εργαζομένους από τους ειδικούς κινδύνους που εγκυμονεί η έκθεση στον αμίαντο από το 1983³³. Έκτοτε, έχουν πραγματοποιηθεί επανειλημμένες επικαιροποιήσεις. Η πιο πρόσφατη νομοθετική πράξη είναι η οδηγία 2009/148/ΕΚ σχετικά με την έκθεση στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας, η οποία επιβάλλει στους εργοδότες αυστηρές υποχρεώσεις όσον αφορά την προστασία, τον σχεδιασμό και την κατάρτιση. Επιπλέον, δεδομένου ότι ο αμίαντος είναι καρκινογόνος παράγοντας, εφαρμόζεται η οδηγία 2004/37/ΕΚ σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες, μεταλλαξιογόνους παράγοντες ή τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες κατά την εργασία³⁴ όποτε είναι ευνοϊκότερη για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Συνολικά, η οδηγία σχετικά με την έκθεση στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας εξακολουθεί να είναι κατάλληλη για τον επιδιωκόμενο σκοπό³⁵. Ωστόσο, σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές γνώσεις η ισχύουσα οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης (στο εξής: OEL) πρέπει να μειωθεί^{36 37}. Τέσσερα κράτη μέλη (Δανία, Γαλλία, Γερμανία και Κάτω Χώρες) έχουν εφαρμόσει δεσμευτική OEL χαμηλότερη από την ισχύουσα OEL σε επίπεδο ΕΕ. Η Γερμανία εφαρμόζει, εκτός από η δεσμευτική OEL, οριακή τιμή που αντιστοιχεί σε αποδεκτή συγκέντρωση. Προκειμένου να διατηρηθεί η έκθεση κάτω από το επίπεδο αποδοχής, έχουν εκδοθεί υποχρεωτικές κατευθυντήριες γραμμές που απαιτούν να εξετάζονται τα μέτρα στην πράξη. Τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ χρησιμοποιούν την ισχύουσα OEL σε επίπεδο ΕΕ.

Η Επιτροπή θεσπίζει σήμερα νομοθετική πρόταση για τη σημαντική μείωση της υφιστάμενης OEL για τον αμίαντο, από 0,1 ίνες ανά κυβικό εκατοστό (f/cm³) σε 0,01 f/cm³, 10 φορές χαμηλότερο από την τρέχουσα τιμή. Η αναθεώρηση της OEL για τον αμίαντο θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη εναρμόνιση των οριακών τιμών σε ολόκληρη την ΕΕ. Με τον τρόπο αυτόν, αναμένεται να διαμορφωθούν καλύτερες συνθήκες εργασίας, μεταξύ άλλων και για τον σημαντικό αριθμό αποσπασμένων εργαζομένων στον κατασκευαστικό τομέα, και να κατανέμεται με δικαιότερο τρόπο το κόστος υγειονομικής περίθαλψης για τα κράτη μέλη.

Προκειμένου να προστατεύονται οι εργαζόμενοι από την έκθεση στον αμίαντο, είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται οι πλέον επικαιροποιημένες επιστημονικές μέθοδοι για τη μέτρηση της συγκέντρωσης ινών στον αέρα. Έτσι επιτυγχάνεται η ακριβής εκτίμηση των κινδύνων και, κατά συνέπεια, η καλύτερη προστασία των εργαζομένων. Παρότι η μέθοδος που χρησιμοποιείται περισσότερο επί του παρόντος είναι η **μικροσκοπία αντίθετης φάσης, όπως συνέστησε η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας το 1997**, υπάρχουν και άλλες

³³ Δεύτερη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 80/1107/ΕΚ περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία έκθεσής τους, κατά τη διάρκεια της εργασίας, σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα (ΕΕ L 263 της 24.9.1983, σ. 25).

³⁴ ΕΕ L 158 της 30.4.2004, σ. 50. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004L0037-20140325&from=EL>

³⁵ Βλ. την εκ των υστέρων αξιολόγηση του 2017 των οδηγιών της ΕΕ για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία (ΑΥΕ) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52017SC0010>

³⁶ Η υποστηρικτική μελέτη αξιολόγησης διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=17060&langId=en>

³⁷ Εάν δεν αναληφθεί δράση σε επίπεδο ΕΕ και λαμβανομένων υπόψη μόνο των επαγγελματιών στα οποία παρατηρείται επί του παρόντος έκθεση στον αμίαντο, εκτιμάται ότι τα επόμενα 40 χρόνια στην ΕΕ-27 θα εκδηλωθούν 884 κρούσματα επαγγελματικού καρκίνου. Προβλέπεται επίσης ότι, κατά την ίδια περίοδο, 707 εργαζόμενοι θα πεθάνουν από καρκίνο που οφείλεται στην επαγγελματική έκθεση στον αμίαντο. Όσον αφορά το κόστος της υγείας, εκτιμάται ότι τα κρούσματα καρκίνου θα κοστίσουν μεταξύ 228 και 438 εκατ. EUR.

αποτελεσματικές μέθοδοι. Βάσει των επιστημονικών στοιχείων, η μέθοδος που βασίζεται στην ηλεκτρονική μικροσκοπία θα μπορούσε να δώσει ακριβέστερη μέτρηση των ινών, η οποία θα οδηγούσε ενδεχομένως στη λήψη καλύτερων μέτρων προστασίας³⁸. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή έχει καλύψει τη χρήση μεθόδων μέτρησης στην πρόταση τροποποίησης της οδηγίας για την έκθεση στον αμιάντο κατά τη διάρκεια της εργασίας.

Κατευθυντήριες γραμμές για την υποστήριξη της εφαρμογής της οδηγίας σχετικά με την έκθεση στον αμιάντο κατά τη διάρκεια της εργασίας

Ο σημαντικός αριθμός ανακαινίσεων και κατεδαφίσεων που αναμένονται κατά τα προσεχή έτη σημαίνει ότι, για να προστατεύονται πλήρως οι εργαζόμενοι, η οδηγία σχετικά με την έκθεση στον αμιάντο κατά τη διάρκεια της εργασίας πρέπει να εφαρμόζεται επαρκώς. Τα κράτη μέλη, οι εργοδότες [ιδίως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), που αποτελούν το 99 % του συνόλου των εταιρειών που εργάζονται με αμιάντο] και οι εργαζόμενοι θα μπορούσαν να επωφεληθούν από πρόσθετη υποστήριξη για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή θα αναπτύξει κατευθυντήριες γραμμές που θα συμβάλουν στην εφαρμογή της αναθεωρημένης οδηγίας σχετικά με την έκθεση στον αμιάντο κατά τη διάρκεια της εργασίας, μετά την έκδοση της οδηγίας. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα παρέχουν εμπειριστατωμένες πληροφορίες σχετικά με τις διατάξεις της ισχύουσας οδηγίας (όπως η κατάρτιση και η χρήση μέσων ατομικής προστασίας), οι οποίες όμως χρήζουν διευκρινίσεων και συμβουλών. Έχει καίρια σημασία να προωθηθεί η κατάλληλη κατάρτιση των εργαζομένων που χειρίζονται αμιάντο στο πλαίσιο εργασιών κατασκευής, ανακαίνισης και κατεδάφισης. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα μπορούσαν να βοηθήσουν τα κράτη μέλη και τους εργοδότες, ιδίως τις ΜΜΕ, να διασφαλίσουν ότι οι εργαζόμενοι γνωρίζουν ποιες προφυλάξεις είναι αναγκαίο να παίρνουν, ώστε να εξασφαλίζεται το υψηλότερο επίπεδο προστασίας. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα μπορούσαν επίσης να καλύπτουν ορισμένες διατάξεις που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των κρατών μελών (όπως η πιστοποίηση των επιχειρήσεων αφαίρεσης αμιάντου), για τις οποίες θα μπορούσαν να είναι χρήσιμες πρόσθετες επεξηγήσεις. Με τον τρόπο αυτόν, όλα τα εμπλεκόμενα μέρη θα μπορούν να προβαίνουν στον αναμενόμενο αριθμό ανακαινίσεων, ενώ, παράλληλα, θα διασφαλίζεται το υψηλότερο επίπεδο προστασίας των εργαζομένων από την έκθεση στον αμιάντο.

Εναισθητοποίηση

Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου για την καταπολέμηση του καρκίνου, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία προετοιμάζει έρευνα για την έκθεση των εργαζομένων σε παράγοντες κινδύνου για την εμφάνιση καρκίνου στην Ευρώπη³⁹. Η εν λόγω έρευνα θα εξετάσει τις συχνότερες καταστάσεις έκθεσης και τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά⁴⁰ των εργαζομένων που εκτέθηκαν σε ευρύ

³⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μεθοδολογίες μέτρησης, βλ. τη γνώμη της επιτροπής αξιολόγησης κινδύνων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων https://echa.europa.eu/documents/10162/30184854/OEL_asbestos_Final_Opinion_en.pdf/cc917e63-e0e6-e9cd-86d2-f75c81514277

³⁹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <https://osha.europa.eu/el/facts-and-figures/workers-exposure-survey-cancer-risk-factors-europe>. Η έρευνα θα διεξαχθεί αρχικά σε ευρέως αντιπροσωπευτική επιλογή έξι κρατών μελών της ΕΕ και θα καλύπτει 24 παράγοντες κινδύνου για την εμφάνιση καρκίνου, συμπεριλαμβανομένων χημικών και φυσικών κινδύνων. Τα πρώτα πορίσματα αναμένονται το 2023.

⁴⁰ Τα χαρακτηριστικά που θα αναλυθούν περιλαμβάνουν το φύλο, την ηλικία, τη χώρα γέννησης, το επάγγελμα, τον τομέα δραστηριότητας, το μέγεθος της επιχείρησης, το μέγεθος του χώρου εργασίας, το επαγγελματικό καθεστώς, το είδος της σύμβασης και τις εβδομαδιαίες ώρες εργασίας.

φάσμα παραγόντων κινδύνου για την εμφάνιση καρκίνου, μεταξύ των οποίων ο αμίαντος. Με τον τρόπο αυτόν, θα καταστεί δυνατή η καλύτερη στόχευση των εκστρατειών ευαισθητοποίησης και των μέτρων πρόληψης, καθώς και η συνεισφορά στην τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής. Αυτό θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένου του αυξημένου αριθμού εταιρειών, εργαζομένων και ιδιοκτητών ιδιωτικών και δημόσιων κτιρίων που θα επηρεαστούν από την απομάκρυνση του αμιάντου. Για τους ίδιους λόγους, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με την Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών Εργασίας για τη δρομολόγηση επικαιροποιημένης εκστρατείας ευαισθητοποίησης.

Η Επιτροπή:

- προτείνει την αναθεώρηση της οδηγίας σχετικά με την έκθεση στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας, προκειμένου να μειωθεί η ισχύουσα οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης και να αποσαφηνιστούν οι σχετικές διατάξεις (που συνοδεύουν την παρούσα ανακοίνωση) και καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να την εγκρίνουν ταχέως·
- θα αναπτύξει επικαιροποιημένες κατευθυντήριες γραμμές για τη στήριξη των κρατών μελών, των εργοδοτών και των εργαζομένων κατά την εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με την έκθεση στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας, μετά την αναθεώρησή της·
- θα συνεργαστεί με την Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών Εργασίας για τη δρομολόγηση επικαιροποιημένης εκστρατείας ευαισθητοποίησης σχετικά με την ασφαλή αφαίρεση του αμιάντου, η οποία θα έχει ως στόχο τις εταιρείες, τους εργαζομένους, τους ιδιοκτήτες και τις δημόσιες διοικήσεις.

4. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΜΙΑΝΤΟΥ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΑ ΚΤΙΡΙΑ

Πριν από την απαγόρευση της ΕΕ, ο αμίαντος χρησιμοποιούνταν ευρέως, κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα. Το 70-80 % του αμιάντου χρησιμοποιούνταν για προϊόντα τσιμέντου, ενώ το υπόλοιπο χρησιμοποιούνταν κυρίως για άλλα δομικά προϊόντα, όπως επενδύσεις δαπέδων, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, χαρτόνια ή μονωτικές πλάκες. Το 1970 περισσότεροι από 920 000 τόνοι ακατέργαστου αμιάντου καταναλώθηκαν στις χώρες που αποτελούν σήμερα την ΕΕ, ποσότητα που κορυφώθηκε στους 1 200 000 τόνους το 1980 και στη συνέχεια μειώθηκε σε λιγότερους από 40 000 τόνους το 2000⁴¹. Δεδομένου ότι περισσότερες από 220 εκατομμύρια κτιριακές μονάδες (85 % του συνόλου των μονάδων) κατασκευάστηκαν πριν από το 2001⁴², είναι πιθανό σημαντικό μέρος του σημερινού κτιριακού αποθέματος να περιέχει αμίαντο⁴³.

Η περίοδος κορύφωσης της κατανάλωσης αμιάντου διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών (βλ. σχήμα 1⁴⁴). Σε όλα τα κράτη μέλη καταγράφηκαν υψηλά ποσοστά κατανάλωσης

⁴¹ Maduta, C., Kakoulaki, G., Zangheri, P., Bavetta, M., Towards energy efficient and asbestos-free dwellings through deep energy renovation (Μετάβαση σε ενεργειακά αποδοτικές και απαλλαγμένες από αμίαντο κατοικίες μέσω ριζικής ενεργειακής ανακαίνισης), JRC129218, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129218>

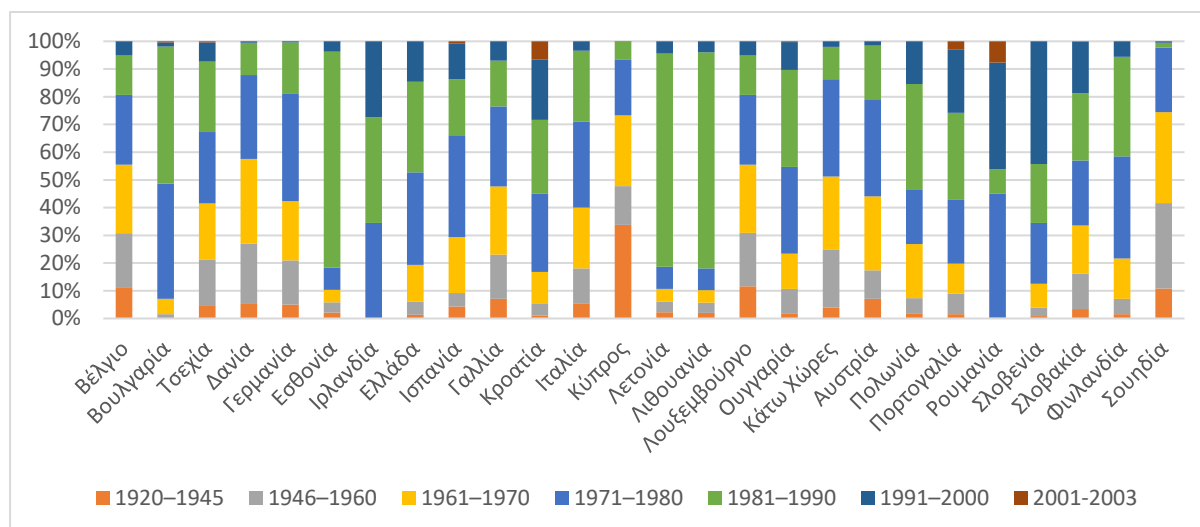
⁴² Κύμα ανακαίνσεων για την Ευρώπη. Βλ. υποσημείωση 13.

⁴³ Π.χ. επίπεδα κεραμίδια, μεγάλες και μικρές επενδύσεις όψεων κτιρίων, επενδύσεις οροφής και τοίχων, θερμική προστασία και ηχοπροστασία από πυρκαγιά και συμπίκνωση στις δοκούς, στεγανές σε καπνό θύρες και πύλες, κάμινοι, λέβητες και εγκαταστάσεις υψηλής θερμοκρασίας κ.λπ.

⁴⁴ Στο σχήμα 1 παρουσιάζεται η κατανομή της κατανάλωσης αμιάντου ανά κύριες περιόδους κατασκευής των κτιρίων της ΕΕ. Η εκτίμηση βασίζεται στη φαινόμενη κατανάλωση αμιάντου μεταξύ του 1920 και του 2003

αμιάντου μεταξύ του 1970 και του 1990. Ωστόσο, στην Κύπρο, στο Βέλγιο, στη Δανία, στο Λουξεμβούργο, στις Κάτω Χώρες και στη Σουηδία, το μεγαλύτερο μέρος του αμιάντου καταναλώθηκε πριν από τη δεκαετία του 1970, ενώ στην Κροατία, στην Ιρλανδία, στην Πορτογαλία, στη Ρουμανία, στη Σλοβενία και στη Σλοβακία καταγράφηκαν υψηλά επίπεδα κατανάλωσης αμιάντου κατά τη δεκαετία του 1990 ή στις αρχές της δεκαετίας του 2000.

Σχήμα 1 Εκτιμώμενο ποσοστό της κατανάλωσης αμιάντου κατά τις κύριες περιόδους κατασκευής των κτιρίων στην ΕΕ-27

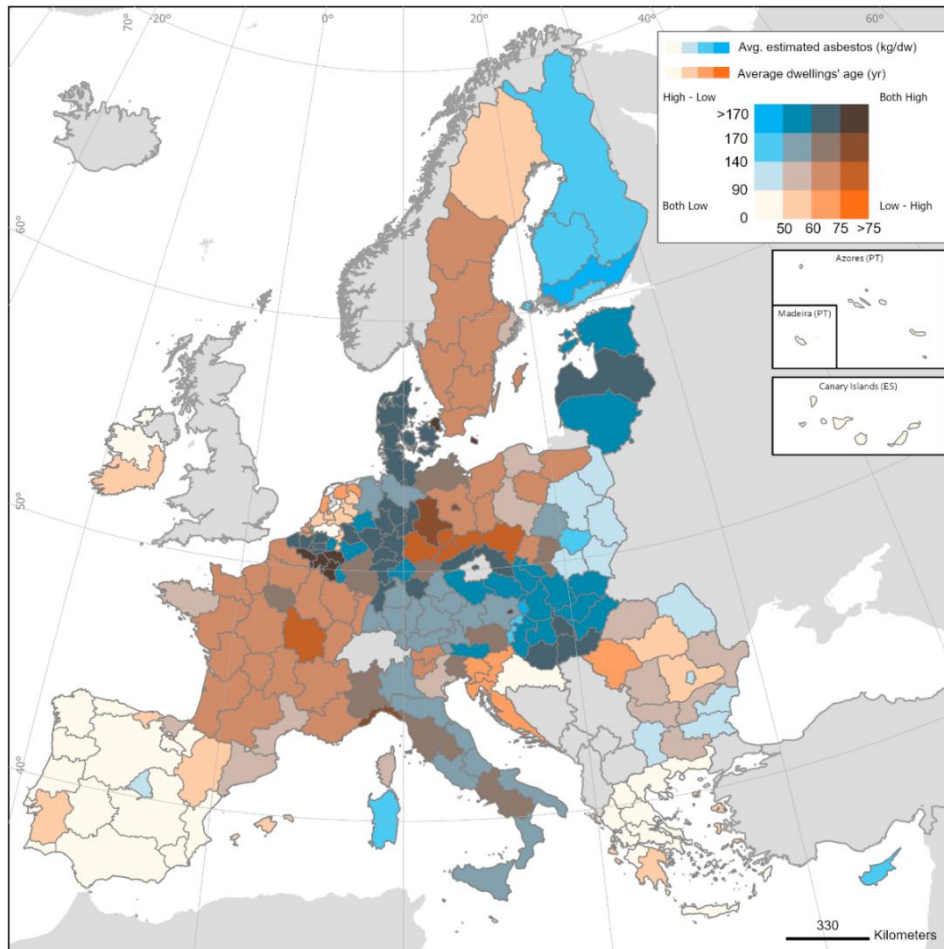
Πηγή: Στοιχεία του JRC⁴⁵

Το μέγεθος της πρόκλησης που μας έχει κληροδοτήσει ο αμιάντος διαφέρει μεταξύ των περιφερειών. Με βάση τη μέση ηλικία των οικιστικών κτιρίων και τη μέση εκτιμώμενη ποσότητα αμιάντου (kg/κατοικία), ο ακόλουθος χάρτης δείχνει την ευπάθεια των περιφερειών της ΕΕ στον αμιάντο, η οποία κυμαίνεται από χαμηλά επίπεδα ενσωματωμένου αμιάντου (χαμηλή ποσότητα αμιάντου, νεότερα κτίρια) έως υψηλά επίπεδα και για τις δύο παραμέτρους (υψηλή ποσότητα αμιάντου, παλαιότερα κτίρια). Φαίνεται ότι στις κεντρικές περιφέρειες της ΕΕ τα κτίρια είναι κυρίως παλαιά και περιέχουν μεγάλες ποσότητες αμιάντου, ενώ, γενικά, στις ανατολικές και βορειοανατολικές περιφέρειες της ΕΕ, μεγάλες ποσότητες αμιάντου εντοπίζονται σε πιο πρόσφατα κτίρια. Με βάση τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να υποδειχθούν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες όπου ο έλεγχος αμιάντου πριν από τις ανακαινίσεις θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα.

Σχήμα 2. Διμεταβλητός χάρτης που απεικονίζει τη μέση ηλικία των οικιστικών κτιρίων (σε έτη) και τη μέση ποσότητα αμιάντου (σε kg/κατοικία)

(Virta, 2006) και στο ποσοστό ακατέργαστου αμιάντου που χρησιμοποιήθηκε σε οικοδομικά υλικά το οποίο προσδιορίζεται στη βιβλιογραφία· δεν έχουν αναφερθεί αριθμητικά στοιχεία για την κατανάλωση αμιάντου στη Μάλτα. Πλήρης μεθοδολογία στη βιβλιογραφική αναφορά ⁴⁰.

⁴⁵ Βλ. υποσημείωση 41.

Πηγή: Στοιχεία του JRC⁴⁶

Ενίσχυση της πληροφόρησης και της διαφάνειας σχετικά με τον αμιάντο στα κτίρια

Η κυριότερη απειλή που εγκυμονεί ο αμιάντος για την ανθρώπινη υγεία προκύπτει όταν διαταράσσονται τα αμιαντούχα υλικά, καθώς είναι πιθανή η απελευθέρωση ινών στον αέρα και η επακόλουθη εισπνοή τους. Η φθορά ορισμένων προϊόντων αμιάντου με την πάροδο των ετών μπορεί επίσης να οδηγήσει τελικά στην απελευθέρωση ινών στον αέρα. Δεδομένου ότι ο αμιάντος απαντά κυρίως σε δομικά υλικά και ότι τα υλικά αυτά υπόκεινται σε σημαντικές αλλαγές κατά τις εργασίες ανακαίνισης, οι κατασκευές χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής όταν αναπτύσσονται μέτρα προστασίας. Η πιθανότητα απελευθέρωσης ινών ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο του αμιάντου και το πού βρίσκεται. Για παράδειγμα, ο εύθρυπτος αμιάντος είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος, διότι οι ίνες του απελευθερώνονται ευκολότερα από τον μη εύθρυπτο αμιάντο. Αντίθετα, ο αμιάντος που είναι ενσωματωμένος σε στερεά υλικά διαταράσσεται λιγότερο εύκολα και εγκυμονεί σημαντικά χαμηλότερους κινδύνους όταν δεν διαταράσσεται.

Μια βασική πρόκληση για την αντιμετώπιση της αφαίρεσης του αμιάντου από το κτιριακό απόθεμα είναι ότι δεν είναι γνωστό αν τα κτίρια περιέχουν αμιάντο. Οι ανακαινίσεις που έχουν προγραμματιστεί για τα επόμενα έτη και ο μακροπρόθεσμος στόχος

⁴⁶ Βλ. υποσημείωση 41.

της ανακαίνισης του κτιριακού αποθέματος της Ευρώπης για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας συνηγορούν αποφασιστικά υπέρ της ανάγκης για ολοκληρωμένη αξιολόγηση των κτιρίων που θα μπορούσαν δυνητικά να περιέχουν αμιάντο και των οποίων η ανακαίνιση θα μπορούσε να αποτελέσει απειλή για την υγεία. Ο καθυστερημένος εντοπισμός αμιαντούχων υλικών ενδέχεται να καθυστερήσει τις ανακαινίσεις και η απρόσμενη ανεύρεσή τους κατά τη διάρκεια εργασιών ανακαίνισης θα μπορούσε να οδηγήσει σε τυχαία απελευθέρωση ινών αμιάντου, η οποία ενδέχεται να συνιστά σοβαρό κίνδυνο για τους εργαζομένους, τους κατοίκους και τους γείτονες. Είναι ήδη υποχρεωτική η εκτίμηση του κινδύνου έκθεσης στον αμιάντο πριν από την έναρξη των εργασιών, σύμφωνα με την οδηγία 2009/148/EK σχετικά με την έκθεση στον αμιάντο κατά τη διάρκεια της εργασίας⁴⁷. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι στρατηγικές ελέγχου, καταγραφής και απομάκρυνσης του αμιάντου διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών⁴⁸, θα ήταν σκόπιμο να υπάρξει κοινό πλαίσιο της ΕΕ για τον πιο εύκολο εντοπισμό και, στη συνέχεια, απομάκρυνση του αμιάντου που περιέχεται στο κτιριακό απόθεμα της ΕΕ.

Η Επιτροπή θα υποβάλει νομοθετική πρόταση για τον υποχρεωτικό έλεγχο και την καταγραφή του αμιάντου στα κτίρια, με παράλληλη τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και με σεβασμό των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών. Επιπλέον των υφιστάμενων υποχρεώσεων για εκτίμηση της παρουσίας αμιάντου πριν από την έναρξη εργασιών ανακαίνισης, η νομοθετική πρόταση θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο επιβολής υποχρέωσης ελέγχου και καταγραφής της παρουσίας αμιάντου στα κτίρια όταν πραγματοποιούνται οικονομικές συναλλαγές (π.χ. πριν από την πώληση ή την ενοικίαση) και/ή σε άλλα κομβικά στάδια του κύκλου ζωής ενός κτιρίου. Τα κράτη μέλη θα κληθούν επίσης να καταρτίσουν εθνικές στρατηγικές για την αφαίρεση του αμιάντου, οι οποίες θα αντικατοπτρίζουν τους οικοδομικούς τους κανονισμούς και θα λαμβάνουν υπόψη τις εθνικές συνθήκες, καθώς και ιστορικά στοιχεία σχετικά με τη χρήση αμιάντου.

Κατά την προετοιμασία της νομοθετικής πρότασης, η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο θέσπισης ελάχιστων απαιτήσεων για τη συλλογή και τη διάδοση δεδομένων σχετικά με την παρουσία αμιάντου στα κτίρια. Έχει καίρια σημασία η διαθεσιμότητα διαφανών πληροφοριών σχετικά με την παρουσία αμιάντου καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των κτιρίων, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι έκθεσης και να διευκολύνεται η αφαίρεση του αμιάντου. Με την καταχώριση των πληροφοριών σε ψηφιακή μορφή οι πληροφορίες αυτές θα είναι πιο εύκολα προσβάσιμες, όπως περιγράφεται στην επόμενη ενότητα.

Η πρόταση θα αναπτυχθεί μέσω ευρείας διαβούλευσης με εμπειρογνώμονες και ενδιαφερόμενα μέρη. Θα βασιστεί επίσης σε μελέτη εκτίμησης των επιπτώσεων για τον προσδιορισμό των βέλτιστων διαθέσιμων επιλογών πολιτικής με βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία και με σεβασμό της νομικής βάσης που προβλέπεται στη Συνθήκη.

Επιπλέον, η πρόταση θα στηριχθεί στην **αξιολόγηση και τον προσδιορισμό των βέλτιστων πρακτικών** για τη διαχείριση των κινδύνων που παρουσιάζει ο αμιάντος στα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου δράσης για το κύμα ανακαινίσεων.

⁴⁷ Οδηγία 2009/148/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που οφείλονται στην έκθεσή τους στον αμιάντο κατά τη διάρκεια της εργασίας (ΕΕ L 330 της 16.12.2009, σ. 28). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0148>

⁴⁸ Βλ. υποσημείωση 41.

- Για παράδειγμα, η Γαλλία έχει θεσπίσει νομοθεσία για να καταστήσει υποχρεωτικό τον εντοπισμό του αμιάντου πριν από την εκτέλεση ορισμένων εργασιών σε κτίρια (διατάγματα του Μαΐου 2017⁴⁹ και του Ιουλίου 2019⁵⁰). Στο πλαίσιο οικοδομικών εργασιών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε κίνδυνο έκθεσης, το πρόσωπο ή ο φορέας που αναθέτει τις εργασίες (για παράδειγμα, ο ιδιοκτήτης του κτιρίου ή η αναθέτουσα αρχή) πρέπει να προβαίνει σε προκαταρκτικό εντοπισμό του αμιάντου πριν από την έναρξη των εργασιών. Αυτό σημαίνει αναζήτηση, προσδιορισμό και εντοπισμό των αμιαντούχων υλικών και προϊόντων που ενδέχεται να επηρεαστούν από τις εργασίες.
- Η Πολωνία εφαρμόζει επίσης εθνικό πρόγραμμα για την ασφαλή απομάκρυνση του αμιάντου (2009-2032) και λειτουργεί βάση δεδομένων για τον αμιάντο από το 2013. Το εθνικό πρόγραμμα περιλαμβάνει νομοθετικά μέτρα για την αφαίρεση του αμιάντου, την ενημέρωση και την κατάρτιση, καθώς και την παρακολούθηση μέσω συστημάτων χωρικών πληροφοριών.
- Στο Βέλγιο, στόχος της φλαμανδικής κυβέρνησης είναι η απαλλαγή των κτιρίων και των υποδομών από τον αμιάντο το αργότερο έως το 2040. Για τον σκοπό αυτόν, έχει λάβει μέτρα, όπως να επιβάλει ως προϋπόθεση για την εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών την αφαίρεση του αμιάντου, και έχει προγραμματίσει να καθιερώσει, το 2022, πιστοποιητικό αμιάντου για τα κτίρια προς πώληση⁵¹.

Κύμα ανακαινίσεων και ενεργειακή απόδοση

Η στρατηγική για το κύμα ανακαινίσεων τονίζει τη σημασία της διατήρησης προτύπων για βιώσιμα και ασφαλή κτίρια. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να αναληφθεί δράση για την απομάκρυνση και την προστασία από επιβλαβείς ουσίες, ιδίως από τον αμιάντο. Το σχέδιο δράσης εφαρμογής⁵² για το κύμα ανακαινίσεων περιλαμβάνει ρυθμιστικά μέτρα για την ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ, ιδίως της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή πρότεινε⁵³ την αναθεώρηση της εν λόγω οδηγίας, στην οποία τονίζεται η σημασία ενός υγιεινού περιβάλλοντος εσωτερικού χώρου. Η πρόταση περιλαμβάνει διατάξεις που προβλέπουν την αντιμετώπιση, από τα κράτη μέλη, της απομάκρυνσης των επικίνδυνων ουσιών, συμπεριλαμβανομένου του αμιάντου, από τα κτίρια στα οποία εκτελούνται ανακαινίσεις μεγάλης κλίμακας.

Η διασφάλιση της καλής ποιότητας του αέρα των εσωτερικών χώρων θα καταστεί ακόμη πιο σημαντική, ιδίως στο πλαίσιο της μείωσης των απωλειών ενέργειας με τη βελτίωση της μόνωσης των κτιρίων. Παρότι οι πολιτικές της ΕΕ έχουν αντιμετωπίσει διάφορους παράγοντες που συμβάλλουν στην καλή ποιότητα του αέρα (από τον ατμοσφαιρικό αέρα έως τα συστήματα θέρμανσης, ψύξης και εξαερισμού, τα δομικά υλικά και τα καταναλωτικά προϊόντα, καθώς και το κάπνισμα και παρόμοιες συμπεριφορές των

⁴⁹ <https://www.legifrance.gouv.fr/download/pdf?id=LykGmH7vMb-yJKNXCJ9VQ3z9fiEK5Q9jINDoaaUnwUM>

⁵⁰ <https://www.legifrance.gouv.fr/download/pdf?id=uE3o2iaLz4ujX46N5eNQWUANnUy9niNepuHoD-nISzQ> τροποποιήθηκε το 2020

⁵¹ <https://www.legifrance.gouv.fr/download/pdf?id=TtFjMCu9CIzP1bhSZJIVTvpNRp6cu4pAD6cG41mJnZw>

⁵² Βλ. υποσημείωση 41.

⁵³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0638aa1d-0f02-11eb-bc07-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_2&format=PDF

⁵⁴ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c51fe6d1-5da2-11ec-9c6c-01aa75ed71a1.0024.02/DOC_1&format=PDF

ενοίκων), τα κύρια κανονιστικά μέσα για την αντιμετώπιση αυτών των στοιχείων —οι οικοδομικοί κανονισμοί— εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και των περιφερειών τους. Ως εκ τούτου, η ΕΕ δεν διαθέτει συνολική, ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά την ποιότητα του αέρα των εσωτερικών χώρων. Ωστόσο, όπως ανακοινώθηκε στο σχέδιο δράσης για μηδενική ρύπανση, η Επιτροπή θα αξιολογήσει, έως το 2023, τις πορείες και τις επιλογές πολιτικής για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα εσωτερικών χώρων, εστιάζοντας σε βασικούς παράγοντες ποιότητας του αέρα και στις κύριες πηγές ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένου του αμιάντου. Η Επιτροπή θα διερευνήσει τρόπους για την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και τη μείωση των κινδύνων.

Ψηφιακό ημερολόγιο κτιρίων

Οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να διευκολύνουν την καταχώριση και την ανταλλαγή των δεδομένων σχετικά με τον αμιάντο που συλλέγονται κατά τη διάρκεια των ελέγχων. Τα ψηφιακά ημερολόγια κτιρίων περιέχουν όλα τα δεδομένα που αφορούν τα κτίρια και μπορούν να επιτρέπουν την ανταλλαγή και τη χρήση όλων των τύπων πληροφοριών που παράγονται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του κτιρίου, από τον σχεδιασμό και την κατασκευή έως την ανακαίνιση και την κατεδάφιση.

Η Επιτροπή θα προτείνει κανονιστική προσέγγιση για τη θέσπιση μοντέλου ψηφιακού ημερολογίου κτιρίων της ΕΕ. Θα βασιστεί σε υφιστάμενες υποχρεωτικές και εθελοντικές πρωτοβουλίες που εφαρμόζονται σε διάφορα κράτη μέλη, καθώς και στα ψηφιακά εργαλεία και πιστοποιητικά για τα κτίρια που αναπτύσσονται σε επίπεδο ΕΕ (π.χ. πιστοποιητικά ενεργειακής απόδοσης). Στα ημερολόγια μπορούν επίσης να αποθηκεύονται όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες που συνδέονται με τους βασικούς δείκτες «Level(s)»⁵⁴ για την παρακολούθηση της βιωσιμότητας και των επιδόσεων των κτιρίων. Η εν λόγω πρόταση για τη θέσπιση μοντέλου θα περιλαμβάνει τυποποιημένη προσέγγιση όσον αφορά τη συλλογή, τη διαχείριση και τη διαλειτουργικότητα των δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, θα περιλαμβάνεται το πλαίσιο εφαρμογής του, επίσης για τα δεδομένα που προκύπτουν από την υποχρέωση ελέγχου. Οι πληροφορίες σχετικά με την παρουσία αμιάντου στα κτίρια θα πρέπει να είναι διαθέσιμες μέσω ημερολογίων και να συνδέονται με άλλα σύνολα δεδομένων εντός των ημερολογίων (π.χ. κατασκευαστικό σχέδιο κτιρίου).

Η Επιτροπή:

- θα υποβάλει νομοθετική πρόταση για τον έλεγχο και την καταγραφή του αμιάντου στα κτίρια και θα ζητήσει από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν εθνικές στρατηγικές για την απομάκρυνση του αμιάντου (2023)·
- θα προτείνει κανονιστική προσέγγιση για τη θέσπιση μοντέλου της ΕΕ για τα ψηφιακά ημερολόγια κτιρίων (2023)·
- θα στηρίξει τα κράτη μέλη που επιθυμούν να καθιερώσουν ψηφιακά ημερολόγια κτιρίων ή να επεκτείνουν τα υφιστάμενα συστήματά τους και να τα εναρμονίσουν με το μοντέλο της ΕΕ·
- θα αξιολογήσει τις πορείες και τις επιλογές πολιτικής για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα εσωτερικών χώρων, εστιάζοντας στους βασικούς παράγοντες της ποιότητας του αέρα και στις κύριες πηγές ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένου του αμιάντου, ενώ θα διερευνήσει τρόπους για την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και τη μείωση των κινδύνων (2023).

⁵⁴ https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/levels_el

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη:

- να επιταχύνουν την ψηφιοποίηση των πληροφοριών και των υφιστάμενων μητρώων σχετικά με τα κτίρια, να βελτιώσουν τη συλλογή, την αποθήκευση, τη συγκρισιμότητα και την ανταλλαξιμότητα δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά των κτιρίων·
- να καθιερώσουν ψηφιακά ημερολόγια κτιρίων ή να βελτιώσουν τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ.

5. ΑΣΦΑΛΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΑΜΙΑΝΤΟΥ — ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ

Παρότι η χρήση αμιάντου έχει απαγορευτεί εδώ και καιρό στην ΕΕ, εξακολουθεί να είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για τη διαχείριση και τη διάθεση των προϊόντων που προκύπτουν από την κατεδάφιση και την απομάκρυνση του αμιάντου. Τα απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων αντιπροσωπεύουν πάνω από το ένα τρίτο του συνόλου των αποβλήτων που παράγονται στην ΕΕ⁵⁵. Ο όγκος των αμιαντούχων υλικών, κυρίως ως μέρος των κτιρίων, ανέρχεται σε δεκάδες εκατομμύρια τόνους και είναι πιθανό να υπερβαίνει τα 100 εκατομμύρια τόνους. Στόχος της στρατηγικής για το κύμα ανακαινίσεων είναι τουλάχιστον να διπλασιαστεί το ετήσιο ποσοστό ανακαινίσεων κτιρίων έως το 2030. Αυτό αναδεικνύει τη σημασία που έχει να λαμβάνεται υπόψη ολόκληρος ο κύκλος ζωής του αμιάντου.

Η νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα ρυθμίζει συνολικά την περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση των αποβλήτων αμιάντου μόλις αυτά παράγονται⁵⁶. Δεδομένου ότι τα αμιαντούχα απόβλητα ταξινομούνται ως επικίνδυνα απόβλητα⁵⁷, ισχύουν ήδη ειδικές και αυστηρές διατάξεις βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ για τα απόβλητα όσον αφορά την παραγωγή, τη μεταφορά και τη διαχείριση των εν λόγω αποβλήτων. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων και ιχνηλασιμότητας, ώστε να διασφαλίζεται ότι η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται κατά τρόπο που προστατεύει το περιβάλλον. Η Επιτροπή έχει εκδώσει δύο έγγραφα καθοδήγησης για να βοηθήσει τα ενδιαφερόμενα μέρη να τηρήσουν αυτές τις υποχρεώσεις: το πρωτόκολλο της ΕΕ για τη διαχείριση αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων (2016)⁵⁸ και τις κατευθυντήριες γραμμές για τους ελέγχους αποβλήτων πριν από τις εργασίες κατεδάφισης και ανακαίνισης κτιρίων (2018)⁵⁹.

Στο πλαίσιο της επιδίωξης της περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης των υψηλών ποσοτήτων αμιαντούχων αποβλήτων, η υγειονομική ταφή εξακολουθεί να είναι η κυριότερη προσέγγιση για την ασφαλή διάθεση των αποβλήτων αυτών. Άλλες μέθοδοι επεξεργασίας είναι περιορισμένες λόγω του μεγάλου όγκου των σχετικών αποβλήτων, της έλλειψης εγκαταστάσεων που να προσφέρουν εναλλακτικές επεξεργασίες, του υψηλού

⁵⁵ Βλ. Eurostat, 2018. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Waste_statistics#Total_waste_generation

⁵⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο β) της οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα, τα «κτίρια που συνδέονται μόνιμα με εδάφη» εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, δεδομένου ότι δεν θεωρούνται απόβλητα.

⁵⁷ Βλ. παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα και απόφαση 2000/532/ΕΚ για την κατάρτιση καταλόγου αποβλήτων.

⁵⁸ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/20509/>

⁵⁹ https://single-market-economy.ec.europa.eu/news/eu-construction-and-demolition-waste-protocol-2018-09-18_el

κόστους και της έντασης ενέργειας⁶⁰. Παρότι η υγειονομική ταφή δεν καταστρέφει τις ίνες αμιάντου, τις σταθεροποιεί και τις συγκρατεί και, ως εκ τούτου, παρέχει έναν ασφαλή τρόπο αντιμετώπισης των αμιαντούχων αποβλήτων έως ότου καταστούν ευρέως διαθέσιμες και οικονομικά προσιτές εναλλακτικές επιλογές επεξεργασίας. Η νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα ορίζει αυστηρές απαιτήσεις για την ασφαλή διάθεση του αμιάντου στους χώρους υγειονομικής ταφής⁶¹.

Η διερεύνηση εναλλακτικών τρόπων επεξεργασίας των αποβλήτων αμιάντου με περιβαλλοντικά ορθό τρόπο αποτελεί προτεραιότητα. Η ιεράρχηση των αποβλήτων⁶² δίνει προτεραιότητα στην ανάκτηση των αποβλήτων έναντι της διάθεσης. Η Επιτροπή θα δρομολογήσει, έως το τέλος του 2022, μελέτη για τον προσδιορισμό των τεχνολογιών και των πρακτικών επεξεργασίας αμιαντούχων αποβλήτων και θα διενεργήσει συγκριτική ανάλυση αυτών και των περιβαλλοντικών επιπτώσεών τους. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται ανάλυση των ελλείψεων όσον αφορά τη διαχείριση των αμιαντούχων αποβλήτων και των μελλοντικών προοπτικών. Τα αποτελέσματα της μελέτης θα χρησιμοποιηθούν για να αξιολογηθεί αν δικαιολογούνται τυχόν αλλαγές στη νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα, προκειμένου να βελτιωθεί η περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση των αμιαντούχων αποβλήτων, ιδίως των αποβλήτων κατεδαφίσεων.

Η Επιτροπή:

- θα δρομολογήσει αναθεώρηση του πρωτοκόλλου της ΕΕ για τη διαχείριση αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων και των κατευθυντήριων γραμμών για τους ελέγχους αποβλήτων πριν από τις εργασίες κατεδάφισης και ανακαίνισης κτιρίων, με ιδιαίτερη έμφαση στις εργασίες ανακαίνισης και στον αμιάντο (2023)·
- θα δρομολογήσει μελέτη για τον προσδιορισμό των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων αμιάντου και των νέων τεχνολογιών επεξεργασίας, τα αποτελέσματα της οποίας θα χρησιμοποιηθούν για να αξιολογηθεί αν δικαιολογούνται αλλαγές στη νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα (έως το τέλος του 2022).

6. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

⁶⁰ Για παράδειγμα, η υαλοποίηση, η οποία μετατρέπει τον αμιάντο σε αδρανή, δυναμικά ανακυκλώσιμα, ορυκτά υλικά, έχει πολύ περιορισμένη διαθεσιμότητα σε βιομηχανική κλίμακα και είναι υψηλής έντασης ενέργειας. Για παράδειγμα, το εργοστάσιο της εταιρείας INERTAM, στη Γαλλία, χρησιμοποιεί τεχνολογία δαυλού πλάσματος που υαλοποιεί τα αμιαντούχα απόβλητα, φθάνοντας σε θερμοκρασίες έως 1 600 °C, με αποτέλεσμα να προκαλούνται πολύ υψηλή κατανάλωση ενέργειας και συναφείς επιπτώσεις στο κλίμα.

⁶¹ Η απόφαση 2003/33/EK του Συμβουλίου καθορίζει απαιτήσεις για την ασφαλή διάθεση του αμιάντου στους χώρους υγειονομικής ταφής και η οδηγία 1999/31/ΕΟΚ περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων προβλέπει ελάχιστες διαδικασίες ελέγχου και παρακολούθησης που πρέπει να διενεργούνται περιοδικά στους χώρους υγειονομικής ταφής.

⁶² Η ιεράρχηση των αποβλήτων, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 της οδηγίας-πλαισίου για τα απόβλητα, αποτελεί τάξη προτεραιότητας για τη διαχείριση των αποβλήτων, η οποία αντικατοπτρίζει μια γενική προσέγγιση στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων. Σύμφωνα με την ιεράρχηση, καθορίζονται πέντε πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης των αποβλήτων και δίνεται προτεραιότητα στα μέτρα αυτά ως εξής: 1) πρόληψη· 2) προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση· 3) ανακύκλωση· 4) άλλου είδους ανάκτηση, π.χ. ανάκτηση ενέργειας· και 5) διάθεση. Πρωταρχικός σκοπός της είναι να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των αποβλήτων και να αυξηθεί και να βελτιστοποιηθεί η αποδοτική χρήση των πόρων στη διαχείριση των αποβλήτων και στην πολιτική για τα απόβλητα [στοιχεία που έχουν αντληθεί από το έγγραφο που εκδόθηκε το 2012 με τίτλο «Guidance on the interpretation of key provisions of Directive 2008/98/EC on waste» (Καθοδήγηση σχετικά με την ερμηνεία των βασικών διατάξεων της οδηγίας 2008/98/EK για τα απόβλητα)

https://ec.europa.eu/environment/pdf/waste/framework/guidance_doc.pdf].

Η ΕΕ παρέχει σημαντική χρηματοδότηση μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ), η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη στήριξη των εθνικών μέτρων που αποσκοπούν στην αφαίρεση του αμιάντου στο πλαίσιο ανακαινίσεων. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας διαθέτει 723,8 δισ. EUR (σε τρέχουσες τιμές) υπό μορφή δανείων (385,8 δισ. EUR) και επιχορηγήσεων (338 δισ. EUR) για τη στήριξη επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη, που έχουν ως στόχο να καταστήσουν τις ευρωπαϊκές οικονομίες και κοινωνίες πιο βιώσιμες, ανθεκτικές και καλύτερα προετοιμασμένες για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Μία από τις επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες του ΜΑΑ είναι η εμβληματική πρωτοβουλία για τις ανακαινίσεις, η οποία θα καλύψει εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα οικιστικών και δημόσιων κτιρίων στα οποία εκτελούνται τόσο μεσαίως κλίμακας όσο και ριζικές ανακαινίσεις. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν τον ΜΑΑ για τη χρηματοδότηση της απομάκρυνσης των αμιαντούχων υλικών από τα κτίρια στο πλαίσιο των εργασιών ανακαίνισης ενεργειακής απόδοσης που προγραμματίζονται στα εθνικά τους σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν κονδύλια του ΜΑΑ, ιδίως στο πλαίσιο του πυλώνα 6 (πολιτικές για την επόμενη γενιά) και της εμβληματικής πρωτοβουλίας 7 (επανεπίδραση και αναβάθμιση δεξιοτήτων) για την προώθηση της απόκτησης δεξιοτήτων από τους εργαζομένους που χειρίζονται αμιάντο (για παράδειγμα στον τομέα των κατασκευών ή της διαχείρισης αποβλήτων) και για την επικαιροποίηση των δεξιοτήτων των εργαζομένων ώστε να ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες της αγοράς.

Επιπλέον, τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία μπορούν να στηρίζουν μια σειρά μέτρων που σχετίζονται με τις ανακαινίσεις. Ένας από τους βασικούς στόχους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+)⁶³ είναι να βοηθήσει τα κράτη μέλη να χρηματοδοτήσουν πολιτικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την προώθηση της αναβάθμισης δεξιοτήτων, της επανεπίδρασης και της διά βίου μάθησης για όλους, καθώς και της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται αλλαγές που επέρχονται λόγω μέτρων που λαμβάνονται στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης, όπως εργασίες ανακαίνισης. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 οι μεγάλης κλίμακας εργασίες απομάκρυνσης αμιάντου συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)⁶⁴ στην Πολωνία, στην Ιταλία και σε άλλες χώρες. Αρκετά κράτη μέλη έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη συμπερίληψη παρόμοιων έργων στα προγράμματά τους για την περίοδο 2021-2027. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να προσφέρει στήριξη για την ανάπτυξη διοικητικών ικανοτήτων και για την ανταλλαγή εμπειρογνωσίας και γνώσεων μεταξύ των εθνικών αρχών που διαχειρίζονται προγράμματα της πολιτικής για τη συνοχή μέσω της πρωτοβουλίας Peer2Peer+ της ΓΔ REGIO, η οποία είναι διαθέσιμη κατόπιν αιτήματος των κρατών μελών.

Δεδομένου του ευρέος φάσματος χρηματοδοτικών μηχανισμών που διαθέτει η ΕΕ για τη στήριξη των ενεργειακών ανακαινίσεων και της ενεργειακής απόδοσης, τα κράτη μέλη πρέπει να είναι σε θέση να προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα κονδύλια αυτά για να καλύψουν επίσης τον εντοπισμό και την αφαίρεση του αμιάντου.

⁶³ <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/el>

⁶⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/

Τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας μπορούν επίσης να επιφέρουν ουσιαστικές βελτιώσεις στις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, εστιάζοντας στην πρόληψη και αυξάνοντας την ποιότητα των διαγνώσεων και των θεραπειών, μεταξύ άλλων και για τους καρκινοπαθείς. Ειδικότερα, οι επενδύσεις σε ιατροτεχνολογικά προϊόντα για διάγνωση και θεραπεία, τα εθνικά ογκολογικά προγράμματα, η ανάπτυξη εξειδικευμένης ογκολογικής περίθαλψης και η δημιουργία υποδομών πρόληψης του καρκίνου μπορούν να ενισχύσουν τη συνολική ανθεκτικότητα του συστήματος πρόληψης και περίθαλψης του καρκίνου. Τέλος, το ευρωπαϊκό σχέδιο για την καταπολέμηση του καρκίνου θα υλοποιηθεί και θα υποστηριχθεί με τη χρήση ολόκληρου του φάσματος των χρηματοδοτικών μέσων της Επιτροπής, με συνολικό ποσό 4 δισ. EUR που προορίζεται για δράσεις για την αντιμετώπιση του καρκίνου, μεταξύ άλλων από το πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία» (EU4Health), το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη».

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη:

- να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο όλες τις συγκεκριμένες ευκαιρίες που προσφέρονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων και των κονδυλίων της ΕΕ για την κάλυψη πρωτοβουλιών που επικεντρώνονται στον έλεγχο και την αφαίρεση του αμιάντου·
- να ενσωματώσουν τις στρατηγικές τους για την αφαίρεση του αμιάντου σε όλα τα προγράμματα και τις πολιτικές τους, ιδίως κατά την εφαρμογή των εθνικών τους σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας·
- να διαδώσουν τις πληροφορίες σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης της ΕΕ σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

7. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΕ ΩΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΓΕΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΜΙΑΝΤΟΥ

Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο για τον τερματισμό της χρήσης όλων των τύπων αμιάντου. Αρκετές τρίτες χώρες εξακολουθούν να παράγουν και να χρησιμοποιούν αμιαντούχα προϊόντα, με την παγκόσμια παραγωγή να ανέρχεται περίπου σε 1,2 εκατομμύρια τόνους το 2021⁶⁵. Μέσω της τεχνικής βοήθειας που παρέχεται στο πλαίσιο της σύμβασης του Ρότερνταμ⁶⁶, η ΕΕ βοηθά τις χώρες να αντικαταστήσουν τα αμιαντούχα υλικά με ασφαλέστερα υποκατάστατα και να βελτιώσουν τις υπηρεσίες έγκαιρης διάγνωσης, θεραπείας και αποκατάστασης των παθήσεων που σχετίζονται με τον αμιάντο.

Η ΕΕ δίνει το παράδειγμα στην παγκόσμια δράση για την προστασία των εργαζομένων από τον αμιάντο, στο πλαίσιο της φιλοδοξίας της να επιτύχει ανοικτή στρατηγική αυτονομία⁶⁷. Επί του παρόντος, εκτός της ΕΕ, μόνο στην Ελβετία (0,01 f/cm³) και στην Ιαπωνία (0,03 f/cm³) η οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης είναι αυστηρότερη από το τρέχον όριο της ΕΕ⁶⁸. Με την πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για την έκθεση στον

⁶⁵ U.S. Geological Survey, Mineral Commodity Summaries (Γεωλογική έρευνα ΗΠΑ, Συνοπτική παρουσίαση ορυκτών βασικών προϊόντων), Ιανουάριος 2022.

⁶⁶ <http://www.pic.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1048/language/en-US/Default.aspx>

⁶⁷ Τα ανθεκτικά συστήματα υγείας και η παγκόσμια πρωτοπορία στον καθορισμό προτύπων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα δικαιώματα στην εργασία, συγκαταλέγονται στους 10 πυλώνες της ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας της Ευρώπης —βλ. COM(2021) 750 final.

⁶⁸ Βλ. υποσημείωση 3.

αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας, η OEL της ΕΕ θα γίνει η αυστηρότερη στον κόσμο, μαζί με αυτήν της Ελβετίας. Το 2017 η ΕΕ ανέδειξε για πρώτη φορά την ανάγκη επίσημης αναγνώρισης της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας (ΕΑΥ) ως θεμελιώδους αρχής και δικαιώματος στην εργασία στο πλαίσιο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ). Μετά από πέντε έτη συνεχιζόμενης δράσης από την ΕΕ, η Διεθνής Συνδιάσκεψη Εργασίας του 2022 συμφώνησε να συμπεριλάβει το ασφαλές και υγιεινό εργασιακό περιβάλλον στο πλαίσιο της ΔΟΕ για τις θεμελιώδεις αρχές και τα δικαιώματα στην εργασία. Η ΕΕ θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας για την προώθηση ασφαλούς και υγιεινού περιβάλλοντος και αξιοπρέπειας στην εργασία για όλους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει επίσης στήριξη στις υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες για να εναρμονίσουν τα νομικά τους πλαίσια που διέπουν την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία με το δίκαιο της ΕΕ.

Η ΕΕ έχει δεσμευτεί να διασφαλίσει την προστασία των εργαζομένων σε όλες τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε πρόταση οδηγίας σχετικά με την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα⁶⁹, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες λαμβάνουν μέτρα για την ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο περιβάλλον μέσω των δραστηριοτήτων τους εντός και εκτός της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες των θυγατρικών τους και κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας. Η ΕΕ παρέχει επίσης χρηματοδοτική στήριξη σε σειρά διεθνών έργων για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία, τα οποία είναι επίσης σημαντικά για την αντιμετώπιση των κινδύνων που εγκυμονεί ο αμίαντος⁷⁰. Η παγκόσμια δέσμευση της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού συμπληρώνεται περαιτέρω από τη συμμετοχή της σε πρωτοβουλίες-πλαίσια, όπως το ταμείο «Vision Zero» της G7, η συμφωνία για ασφαλέστερους χώρους εργασίας της G20 και το δίκτυο εμπειρογνομώνων για την ΕΑΥ.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Παρότι ο αμίαντος έχει απαγορευτεί στην ΕΕ από το 2005, οι επιπτώσεις του εξακολουθούν να αποτελούν σημαντική απειλή για τη δημόσια υγεία. Για να προστατευτεί ο πληθυσμός από την έκθεση στον αμίαντο και να αποτραπεί η μετακύλιση των κινδύνων στις νεότερες γενιές, είναι σημαντικό να κλιμακωθεί η δράση σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο για τον εντοπισμό και την αφαίρεση του αμιάντου.

⁶⁹ COM(2022) 71 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0071>

⁷⁰ Η ΕΕ συνεισφέρει στο ταμείο «Vision Zero» (VZF) της ΔΟΕ χρηματοδοτώντας, με 1,8 εκατ. EUR από το πρόγραμμα της ΕΕ για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI), ένα έργο για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία στην παγκόσμια αλυσίδα εφοδιασμού. Χρηματοδοτεί επίσης με 0,5 εκατ. EUR το έργο «Filling data and knowledge gap on OSH in GSCs to strengthen the model of shared responsibility» (Συμπλήρωση των κενών δεδομένων και γνώσεων σχετικά με την ΕΑΥ στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού για την ενίσχυση του μοντέλου της επιμερισμένης ευθύνης). Στόχος του έργου είναι να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα αξιοποιήσιμων γνώσεων σχετικά με την ΕΑΥ και τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, να υποστηριχθεί η λήψη αποφάσεων από τη βιομηχανία και τα ενδιαφερόμενα μέρη του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και να τροφοδοτηθεί με στοιχεία η ανάπτυξη στρατηγικών σε επίπεδο βιομηχανίας για τη βιώσιμη αντιμετώπιση των πιο επίμονων προκλήσεων στον τομέα της ΕΑΥ. Το έργο παρέχει διαθέσιμα επικαιροποιημένα δεδομένα ανά φύλο σχετικά με τη συχνότητα των θανατηφόρων και μη θανατηφόρων επαγγελματικών ατυχημάτων, τραυματισμών και ασθενειών στις χώρες του έργου VZF.

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται σε μια εποχή που η ΕΕ είναι αποφασισμένη να βελτιώσει σημαντικά την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και να επιτύχει ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα στο κτιριακό της απόθεμα έως το 2050. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου, η αντιμετώπιση των κινδύνων που εγκυμονεί για την υγεία η έκθεση στον αμιάντο είναι απαραίτητη για την επίτευξη της πράσινης μετάβασης η οποία θέτει τη δημόσια υγεία και τις αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και εργασίας στο επίκεντρό της.

Η Επιτροπή καλεί όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τα κράτη μέλη, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να επιταχύνουν τη δράση για την εξάλειψη του αμιάντου στην ΕΕ για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές.